

ΟΙΚΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΣΤΟ ΔΡΟΜΟ ΤΟΥ ΝΕΣΤΟΥ

ΓΕΡΜΑΝΤΖΙΔΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ¹, ΔΑΜΙΑΝΑΚΗ ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ²,
ΚΑΛΕΝΤΖΙΟΥ ΑΣΗΜΕΝΙΑ³, ΚΑΡΑΜΟΣΧΟΥ ΑΝΝΑ⁴

¹Υπεύθυνος λειτουργίας του ΚΠΕ Βιστωνίδας

e-mail: nikgerman@sch.gr

²Μέλος της ΠΟ του ΚΠΕ Βιστωνίδας

e-mail: liada1@yahoo.gr

³Αναπληρώτρια Υπεύθυνη του ΚΠΕ Βιστωνίδας

e-mail: mkalentziou@yahoo.gr

⁴Μέλος της ΠΟ του ΚΠΕ Βιστωνίδας

e-mail: karamoanna@hotmail.com

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το ΚΠΕ Βιστωνίδας θέλοντας να συμβάλει ουσιαστικά στο πεδίο του οικολογικού τουρισμού προτείνει ένα τριήμερο οικοπεριηγητικό πρόγραμμα με τίτλο: «Οικοτουρισμός στο δρόμο του Νέστου». Το πρόγραμμα ακολουθεί τις μεθοδολογικές αρχές της εκπόνησης συνθετικών εργασιών και αναπτύσσεται μέσα σε περιοχές εξαιρετικής ομορφιάς και σπάνιας βιοποικιλότητας.

Εμπλουτίζεται με πολλές δραστηριότητες ανακαλυπτικής μάθησης και ενθαρρύνει το ομαδοσυνεργατικό πνεύμα.

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Κ.Π.Ε. και Αειφόρος Τουρισμός

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: Οικοτουρισμός, Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, Βιοποικιλότητα

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο Νομός Ξάνθης αποτελεί την αντιπροσωπευτικότερη ίσως περιοχή της Θράκης. Το φυσικό της περιβάλλον διαθέτει εξαιρετική γεωμορφολογική ποικιλομορφία, σπάνιας ομορφιάς και σπουδαιότητας ορεινά, παραποτάμια, παραλίμνια και παράκτια οικοσυστήματα, με μεγάλους σε έκταση και ποικιλία βιοτόπους. Το σύμπλεγμα αυτό συνδυάζει σχεδόν όλες τις ζώνες διαπλάσεων βλάστησης και αποτελεί ένα «γενετικό πυρήνα ειδών», καθιστώντας την περιοχή μελέτης μοναδική. Καθένα από τα οικοσυστήματα αυτά έχει τα δικά του οικολογικά χαρακτηριστικά και αλληλοεπηρεαζόμενα μεταξύ τους, συνθέτουν στο σύνολο τους ένα ενιαίο και εξαιρετικά ευαίσθητο φυσικό οικοσύστημα, με εντονότατη την παρουσία σπάνιων ειδών γλωρίδας και πανίδας, μερικά των οποίων απειλούνται με εξαφάνιση. Οι βασικότεροι πόλοι έλξης – σημεία τουριστικού ενδιαφέροντος είναι: η οροσειρά της Ροδόπης με τους βιοτόπους της (περιοχή Ελατιάς - Καρά Ντερέ, Παρθένο Δάσος Φρακτού – Ζαγκραντένια, όρος Χαύντου - Δρυμός, Κούλα κ.ά.), τα Στενά Νέστου - Θρακικά Τέμπη, τα οποία προστατεύονται ως αισθητικό δάσος και από την Κοινοτική Οδηγία 79/409 για τη διατήρηση της ορνιθοπανίδας, το Δέλτα Νέστου με το παραποτάμιο δάσος και τις αμμοθίνες του, η Λίμνη Βιστωνίδα και το Πόρτο

Λάγος, ο κυριότερος κρίκος της αλυσίδας των υδροβιοτόπων της περιοχής. Όλα τα παραπάνω αποτελούν περιοχές διεθνούς ενδιαφέροντος, που προστατεύονται από τη Διεθνή Σύμβαση Ramsar, Απόφαση του Εθνικού Συμβουλίου Προστασίας Περιβάλλοντος 28/02/1980.

Την εξαιρετική αυτή φυσική βιοποικιλότητα συμπληρώνει η φυσιογνωμία των παραδοσιακών οικισμών του Νομού Ξάνθης με τα ιδιαίτερα και ιδιόμορφα χαρακτηριστικά της: ιστορικά, κοινωνικά, εθνολογικά, θρησκευτικά, οικιστικά και αρχιτεκτονικά.

ΑΡΧΕΣ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ

Προκειμένου να αναδείξουμε τη φυσική ιστορία του τόπου, το φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον καθώς και την ανθρώπινη παρέμβαση σε αυτά, επιλέξαμε να υλοποιήσουμε ένα τριήμερο πρόγραμμα με θέμα: «Οικοτουρισμός στο δρόμο του Νέστου».

-Το πρόγραμμα διέπεται από τις αρχές και τους στόχους της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, ώστε οι εκπαιδευόμενοι να αποκτήσουν:

-αντίληψη, επίγνωση και ευαισθησία σχετικά με το περιβάλλον και τα συνδεδεμένα με αυτό προβλήματα

-γνώσεις και ποικιλία εμπειριών ώστε να κατανοήσουν το περιβάλλον και τα προβλήματα που συνδέονται με αυτό

-στάσεις, αξίες, συναισθήματα ενδιαφέροντος για το περιβάλλον καθώς και κίνητρα για ενεργό συμμετοχή στην προστασία και βελτίωσή του

-αίσθηση συνυπευθυνότητας ώστε να διασφαλισθεί η δυνατότητα να εμπλακούν ενεργά σε όλα τα επίπεδα, εργαζόμενοι με κατεύθυνση την επίλυση των προβλημάτων του περιβάλλοντος .

Η μορφή του τουρισμού που αποδέχεται τις παραπάνω αρχές είναι αυτή του οικοτουρισμού.

Δηλαδή, του "τουρισμού που εμπνέεται κυρίως από τη φυσική ιστορία μιας περιοχής, αλλά και τις τοπικές πολιτιστικές παραδόσεις (indigenous cultures). Ο οικοτουρίστας επισκέπτεται σχετικά μη ανεπτυγμένες περιοχές με πνεύμα εκτίμησης, συμμετοχής και ευαισθησίας. Ο οικοτουρίστας κάνει συνετή χρήση των φυσικών πόρων και της άγριας ζωής και συνεισφέρει στην περιοχή που επισκέπτεται, μέσω εργασίας ή οικονομικών πόρων που διοχετεύονται κατευθείαν στην προστασία της φύσης και στην οικονομική ευημερία των ντόπιων." (Ziffer, 1989: 6)

ΠΡΑΚΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

Πορεία και σταθμοί - ενδεικτικές δραστηριότητες

Περιοχή Θέα «η τέχνη της φύσης»

Στην περιοχή «Θέα» ο οικοπεριηγητής μπορεί να θαυμάσει τους μοναδικούς μαιανδρισμούς του ποταμού Νέστου και να παρατηρήσει κατά τρόπο μοναδικό τη θαυμάσια βιοποικιλότητα των οικοσυστημάτων της Θράκης. Από το Δέλτα του Νέστου στα Νότια έως τις ψηλές κορυφές της Ροδόπης στο Βορρά, ξεδιπλώνονται με φυσική αλληλουχία τα οικοσυστήματα των υδροτόπων, των παραποτάμιων δασών, της μακίας βλάστησης, των δασών της αριάς και χνοώδους βελανιδιάς αλλά και των ψυχρών και πυκνών δασών της οξιάς και της σημύδας. Παράλληλα, έχει τη μοναδική ευκαιρία να παρατηρήσει το τοπίο του βόρειου Αιγαίου από την κορυφή του Άθωνα μέχρι τη Σαμοθράκη και την Ίμβρο.

Εργαστήριο εφαρμογής τεχνικών φωτογράφισης τοπίου.

Τέλος, παρατηρεί την πλημμυρική κοίτη και τη στάθμη του νερού και τα συσχετίζει με την παρουσία του φράγματος. Αυτό λειτουργεί ως ερέθισμα για να συζητηθούν τα οφέλη και οι συνέπειες της ανθρώπινης παρέμβασης στο φυσικό περιβάλλον.

Κατάβαση με ποδήλατα στα Ίμερα «τα ερείπια μαρτυρούν.....»

Η ομάδα φτάνει στον εγκαταλελειμμένο οικισμό των Ίμέρων. Παρατηρεί τον τρόπο δόμησης και τα υλικά που χρησιμοποιεί η παραδοσιακή θρακική – μακεδονική αρχιτεκτονική.

Μελετά πώς οργανώνεται στο χώρο ο οικισμός, ανιχνεύει την πολεοδομική του δομή, αναζητά ίχνη ανθρώπινης παρουσίας από το παρελθόν και συνθέτει πιθανά σενάρια εγκατάλειψης του οικισμού.

Μέσα από βιωματικές δραστηριότητες (χωρισμός ομάδων, παιχνίδια ρόλων κτλ.) προτείνει ιδέες αναβίωσης του οικισμού.

Οι οικοτουρίστες, εάν επισκεφτούν τον οικισμό την περίοδο του Πάσχα, θα έχουν την ευκαιρία να συμμετάσχουν στο ποντιακό πανηγύρι του Αγίου Γεωργίου και στο έθιμο του κουρμπανιού.

Κατάβαση με ποδήλατα στη Γαλάνη

Η πλούσια βιοποικιλότητα και η παραποτάμια βλάστηση της περιοχής δίνουν την ευκαιρία για δημιουργικές δραστηριότητες:

- εργαστήρι ‘οι μικροί επιστήμονες’ (μέτρηση ταχύτητας και καθαρότητας του νερού)
- φύλλα εργασίας
- κατασκευή φωλιών με φυσικά υλικά
- μάζεμα σκουπιδιών και trash art
- υπαίθρια παιχνίδια
- τελετουργία και land art.

Περιοχή Γαλάνης (υπαίθρια διανυκτέρευση)

Η ομάδα των οικοτουριστών οργανώνεται για τη διανυκτέρευσή της στην περιοχή, βάσει των παρακάτω αρχών:

- συλλογικότητα
- συνεργασία – καταμερισμός εργασιών
- αυτοοργάνωση (φαγητό, νερό, κατάλληλος εξοπλισμός)
- διαχείριση φυσικών πόρων και σκουπιδιών
- κανόνες ασφαλούς διαβίωσης για τον άνθρωπο και το περιβάλλον (άναμμα φωτιάς κ.α)

Οι δράσεις που υλοποιούνται στην περιοχή της Γαλάνης είναι:

- βιωματικό εργαστήρι για το οικολογικό αποτύπωμα
- βιωματικό εργαστήρι για τις πρώτες βοήθειες στην ύπαιθρο
- orienteeing – δραστηριότητες προσανατολισμού με χάρτη και πυξίδες
- αστροπαρατήρηση
- δημιουργική έκφραση γύρω από τη φωτιά (μουσική - θεατρική ή ποιητική βραδιά) με σεβασμό στην άγρια ζωή και εναρμόνιση με τους ρυθμούς της φύσης.

Πεζοπορία έως τα Λιβερά

Πεζοπορία στο μονοπάτι των σιδηροδρομικών γραμμών παράλληλα με την κοίτη του ποταμού Νέστου.

-Μέσα από τη δραστηριότητα του ηχοχάρτη ο οικοτουρίστας αφουγκράζεται τους ήχους του ποταμού και της ζωής δίπλα στο ποτάμι, τους αναγνωρίζει και τους καταγράφει.

-στη διαδρομή του μονοπατιού, οι οικοτουρίστες εμπλέκονται και σε δραστηριότητες παρέμβασης, που στόχο έχουν τη συντήρηση και βελτίωση του δικτύου μονοπατιών (χαρτογράφηση, σήμανση, επισκευή). Καθώς θα έχουμε φροντίσει, εκ των προτέρων, να υλοποιηθούν τα παραπάνω σε συνεργασία με εθελοντές από την τοπική κοινωνία (μαθητές, ενήλικες), περνάμε το μήνυμα ότι η ανάπτυξη της περιοχής τους είναι άρρηκτα δεμένη με τη φροντίδα και ανάδειξη του φυσικού της περιβάλλοντος

-μετά το πέρας των εργασιών, στήνεται πρόχειρο γεύμα ντόπιας κουζίνας, για το οποίο έχουν φροντίσει γυναίκες από τα χωριά.

Μετάβαση με τρένο στη Σταυρούπολη

-Γνωριμία με την τοπική ιστορία και έθιμα μέσω του λαογραφικού μουσείου και των πολιτιστικών συλλόγων - εκμάθηση παραδοσιακών χορών από ντόπιους χορευτές

-επίσκεψη στο Συνεταιρισμό γυναικών - εργαστήριο παρασκευής τοπικών προϊόντων, εργαστήριο πλεκτικής και κατασκευής κοσμήματος

-συλλογή βοτάνων από τη γύρω περιοχή – οι κάτοικοι μας μούν στη χρήση τους

-επίσκεψη σε φάρμα αλόγων και μέσω της αρχής ανταλλαγής υπηρεσιών, οι οικοτουρίστες φροντίζουν την καθαριότητα και το τάισμα των ζώων και απολαμβάνουν μια βόλτα με τα άλογα στο παραποτάμιο δάσος

-δείπνο στις τοπικές ταβέρνες

-συνάντηση και ‘καφές’ με τους κατοίκους στην κεντρική πλατεία του χωριού κάτω από τον πλάτανο. Οι οικοπεριηγητές συνομιλούν μαζί τους για την ιστορία του χωριού, την οικονομική δραστηριότητα και τα προβλήματα στο τοπικό περιβάλλον, τις προοπτικές ανάπτυξης μετά το κλείσιμο του στρατοπέδου κτλ.

Διανυκτέρευση στο στρατόπεδο Αναλογίδα στη Σταυρούπολη

Η συγκεκριμένη επιλογή καταλύματος, αποτελεί και μία πρόταση ανάπτυξης για την τοπική κοινωνία μέσα από την αλλαγή χρήσης και επαναλειτουργίας του στρατοπέδου, ως ξενώνα.

Μετάβαση στο δέλτα του Νέστου με λεωφορείο

-Οι οικοπεριηγητές θα έχουν την ευκαιρία να παρατηρήσουν τα πουλιά με κιάλια και τηλεσκόπιο (ορνιθοπαρατήρηση)

-να μαγνητοφωνήσουν τους ήχους των πουλιών (ηχοπερίπατος)

-να περιπλανηθούν στο Κοτζιά Ορμάν - μικρό διασωθέν κομμάτι του αρχέγονου παρθένου δάσους - και να προβληματιστούν πάνω στην ανθρώπινη παρέμβαση (βιωματικό εργαστήριο debate).

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Το πρόγραμμά μας, οδηγεί τους οικοπεριηγητές μέσα σε μια υπέροχη φύση και τους ενθαρρύνει να την ανιχνεύσουν, να την αφουγκραστούν, να την απολαύσουν. Μέσα από τις δραστηριότητες έχουν την ευκαιρία να ανακαλύψουν τη χαρά της συνεργασίας και του ομαδικού πνεύματος. Τη χαρά να μοιράζονται όχι μόνο πράγματα αλλά και να ξεπερνούν μαζί δύσκολες δοκιμασίες. Τη χαρά να κοινωνούν τα συναισθήματα και τις εμπειρίες τους.

Βασική προϋπόθεση είναι η υιοθέτηση μιας στάσης ζωής όπου επαναπροσδιορίζουμε τις βασικές μας ανάγκες και τον τρόπο ικανοποίησής τους, με όσο γίνεται μικρότερο κοινωνικό και οικολογικό αποτύπωμα, επιδιώκοντας την «ευημερία της λιτότητας» και την αυτοανάπτυξη - αυτοπραγμάτωση.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Κομίλης, Π., Οικοτουρισμός. Η εναλλακτική προοπτική αειφόρου τουριστικής ανάπτυξης, Προπομπός: Αθήνα, 2001.

Τριαντάφυλλος, Δ., Η Θράκη του Αιγαίου πριν τον ελληνικό αποικισμό, Μορφωτικός Όμιλος Κομοτηνής, Κέντρο Θρακικών Μελετών, Κομοτηνή, 1990.

ΤΕΕ, Τουρισμός και Περιβάλλον: Επιλογές για Βιώσιμη Ανάπτυξη, Τεχνικά Χρονικά τεύχος 5/95, Αθήνα, 1995.

Boo, E. (1992) The Ecotourism Boom, WWF, USA, 1992.

Poirazides, K. and Skartsi T. (1996) Final Report on Dadia Forest Program of Management, Monitoring and Ecotouristic Development, WWF Greece.